

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Hvalfangernes motivasjon på 1950-tallet

Whalers' motivation in the 1950s

Eirik Stokke

SA523 Bacheloroppgave i historie

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap

Innleveringsdato: 13.05.2022

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Hvalfangernes motivasjon på 1950-tallet

En mikrohistorisk analyse av hva som motiverte norske hvalfangere til å dra ut på hvalfangst på 1950-tallet.

I denne oppgaven vil jeg se nærmere på hva som motiverte nordmenn som dro ut på hvalfangst. Det vil da dreie seg om perioden som omhandler den moderne hvalfangsten i Sørishavet, fra begynnelsen av 1900- tallet, til enden på hvalfangsteventyret på starten av 1960-tallet.

Forord

I løpet av de siste månedene har jeg lært svært mye om hvalfangst og hvalfangere, i tillegg har jeg også fått verdifull erfaring knyttet til akademisk skriving, historieforskning og mikrohistorie.

En viktig bakgrunn for at jeg har valgt å sette søkelys på hvalfangere og deres motivasjon for å dra ut på hvalfangst, er at jeg selv har flere slektninger som har vært ute på hvalfangst. Hvalfangere og hvalfangst er noe jeg har vært nysgjerrig på i lang tid. Min morfar, Ragnar Askjer, var ute på hvalfangst fire sesonger i tidsrommet 1954-1960. I forbindelse med denne oppgaven falt det seg derfor helt naturlig å spørre min morfar om han kunne tenke seg å være informant i dette prosjektet.

Jeg vil derfor takke min morfar, Ragnar Askjer, for å ha latt meg gjennomføre et intervju med han. Hans bidrag har gjort denne oppgaven svært interessant, både faglig sett, og for meg personlig. Min veileder Yngve Skjærseth Nilsen skal også ha en stor takk for å ha gitt meg gode råd og tilbakemeldinger. Helt til slutt vil jeg også takke min kommende kone Benedikte Frid Langeland for sin verdifulle støtte.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Innledning.....	2
Oppgavens deler.....	3
Tidligere forskning og litteratur	4
Metode og kilder	5
Mikrohistorie.....	5
Muntlige kilder.....	6
Aviser som historisk kilde.....	7
Kort om norsk hvalfangst etter 1905	8
Hvalfangerne og motivasjonen.....	10
Eventyrlyst og tradisjon.....	11
Lønnsystemet.....	13
Risiko	14
Hva satt man igjen med etter slitet og farene?	17
Avslutning	19
Kilde og litteraturliste.....	20
Litteraturliste	20
Kildeliste	22
Skriftlige kilder.....	22
Muntlige kilder	22
Bilder.....	22

Innledning

Fram til nå er det skrevet mye fag- og forskningslitteratur om hvalfangst og tematikken rundt den. Ulike aspekter tilknyttet denne tematikken har blitt undersøkt av en rekke personer med

ulik faglig bakgrunn, slik som sosiologer, sosialantropologer, statsvitere og historikere, og temaet har blitt belyst fra mange ulike synspunkt og vinklinger.

I oppstarten av prosjektet leste jeg meg opp på relevant faglitteratur for å sette meg inn i dette, men og for å danne meg et godt grunnlag for å kunne lande en god problemstilling. Jeg kom over mye faglitteratur om selve hvalfangsten, hvalfangerselskapene og hvalen, noe som gjenspeiles i presentasjonen av tidligere forskning og litteratur nedenfor, men jeg fant ikke så mye om hvalfangerne og deres situasjon.

På bakgrunn av dette kom jeg frem til følgende problemstilling for oppgaven: *Hva lå til grunn for motivasjonen til norske hvalfangere på 1950-tallet?*

Oppgavens deler

I første del av oppgaven tar jeg en gjennomgang av eksisterende forskning og litteratur. Der jeg skriver litt om de ulike verkene og avhandlingene som tar for seg tematikken rundt hvalfangst og hvalfangere. Som en avslutning av denne gjennomgangen går jeg igjennom min valgte historisk metode og bruk av kilder, både i forhold til min egen oppgave og mer generelt. Der jeg går nærmere inn på ulike trekk vedrørende mikrohistorie og hva en slik tilnærming innebærer. Deretter tar jeg for meg bruken av muntlige kilder og aviser som historisk kilde.

Andre del av oppgaven handler om det mer generelle ved den moderne norske hvalfangsten etter 1905. Det vil da blant annet innebære en kort redegjørelse om sentrale aktører og hvalfangstens betydning for Norge som nasjon.

Den tredje og siste delen av oppgaven baserer seg i stor grad på samtalen jeg hadde med Ragnar Askjer om hans motivasjon og deltagelse i hvalfangsten. Der ulike aspekter vedrørende motivasjon og hvalfangernes arbeidsvilkår blir gjennomgått. Det skal sies at ikke alle delene av denne oppgaven er direkte knyttet til hvalfangernes motivasjon, slik som delene som handler om lønnsvilkår og risiko, samt bruk av pengene. Disse delene av oppgaven har vært nødvendig for å skape en ramme for selve problemstillingen, samt for å vise hvorfor nettopp motivasjonsaspektet er viktig å belyse.

Helt til slutt er det en oppsummering av sentrale funn og tanker.

Tidligere forskning og litteratur

Den mest omfattende og grundigste litteraturen som finnes om den norske hvalfangsten er det de norske historikerne Arne Odd Johnsen og Johan Nicolay Tønnesen som står bak. Deres firebindsverk «*Den moderne hvalfangsts historie*» blir beskrevet som den norske hvalfangstens standardverk.¹ De fire bindenes hovedfokus er rettet mot den teknologiske utviklingen, selskapene og aktørene bak hvalfangsten, samt de politiske og økonomiske aspektene rundt næringen. Hvalfangernes arbeidsvilkår blir derimot ikke viet særlig stor plass i noen av de fire bindene.²

Et verk som ser nærmere på nettopp hvalfangerne er Robert Lalla sin doktorgradsavhandling «Bønder i Antarktis; Hvalfangst og landbruk 1925-1940» fra 2003. Han studerer yrkeskombinasjonen hvalfangst og gårdsdrift. Lalla undersøker hvordan hvalfangsten påvirket bøndene i de tre kommune; Sandar, Stokke og Våle.³

Lallas doktorgradsavhandling tar for seg tre hovedpunkter, der det første av dem er hvor utbredt kombinasjonen av landbruk og hvalfangst var i mellomkrigstidens Vestfold. Det andre punktet er de økonomiske rammene og forholdene for de aktørene som arbeidet som både hvalfanger og bonde. Det tredje og siste punktet er betydning denne yrkeskombinasjonen fikk for de to ulike næringene.⁴

Historiker og kulturviter Morten Haugdahl har skrevet en doktorgradsavhandling ved navn «Fornuft og følelser?: Forståelser og forvaltning av hval og hvalfangst» fra 2013. I denne avhandlingen er det fokusert på hvordan hvalen og hvalfangsten og synet på denne har endret seg. Haugdahl har et miljøhistorisk utgangspunkt, der han ser nærmere på hvordan hvalen gikk fra å være ett symbol på et økonomisk eventyr, til å bli et av de fremste symbolene for miljøbevissthet. Avhandlingen viser hvordan denne endringen har utspilt seg i forbindelse med forvaltning av hvalen, og hvordan hval og hvalfangst har blitt fremstilt i norske og internasjonale medier og i populærkulturen.⁵

¹ Lalla 2003: 17

² Johnsen&Tønnesen 1959-1970

³ Lalla 2003: 201

⁴ Lalla 2003: 200-202

⁵ Haugdahl 2003: 13-14

Hvalfangstmuseet i Sandefjord har gitt ut en rekke publikasjoner som tar for seg mange ulike temaer knyttet til hvalfangsten. I hvalfangstmuseets *Whaling & History* fra 1993 er det samlet flere publikasjoner som utfyller Tønnesen og Johnsen's firebindsverk. Der blir det blant annet sett nærmere på hvalfangstindustriens tilknytning til Norges krav på landområder i Antarktis. Man får også en innføring i både japansk og amerikansk hvalfangst. Det er historikerne Einar Wexelsen, Bjørn L. Basberg og Jan Erik Ringstad som står bak utgivelsen. Av særlig interesse for meg er Einar Wexelsens bidrag som omhandler arbeidsvilkår, arbeidsrelaterte skader og sykdommer om bord på norske hvalbåter etter andre verdenskrig, ettersom at dette er tematikk jeg går nærmere inn på i min egen oppgave.⁶

Metode og kilder

Mikrohistorie

For å forsøke å identifisere noen sentrale motivasjonelle faktorer som bidro til at mange valgte å dra på hvalfangst i tidsperioden rundt 1950-tallet, har jeg valgt å benytte et mikrohistorisk perspektiv. Jeg vurderer dette som en hensiktsmessig metode ettersom at jeg ved hjelp av en slik metode kanskje kan oppnå en mer dyptgående forståelse av tema.

Hvordan man skal gå frem med en mikrohistorisk tilnærming og rammene rundt dette, har vært gjenstand for debatt over lengre tid. Hva mikrohistorie faktisk er og hvordan det skal praktiseres, er et tema Arnfinn Kjelland undersøker i «*Mikrohistorie*» (2020). Mikrohistoriens mål er som regel å studere noe lite, for så å kunne kaste lys over noe større. Det er en type historieforskning som prøver å ta utgangspunkt i for eksempel små og tilsynelatende ubetydelige individer, landsbyer og hendelser i et håp om å kunne avdekke betydelige prosesser og mønstre av historisk verdi. Mikrohistorie kan sies å være historisk forskning med fokus på mindre objekter og enheter, men innehar ambisjonen om å gi stor innsikt og forståelse om noe større enn selve studieobjektet.⁷ Nøyaktig hvor lite objektet skal være og om det skal kunne svare på «store historiske spørsmål», er det en del uenighet om. Noe det imidlertid er enighet om, ifølge Kjelland, er at mikroanalyse, primærkilder og

⁶ Basberg, Wexelsen & Ringstad 1993: 9

⁷ Kjelland et al. 2020: 167

kontekstualisering skal være sentrale trekk innen mikrohistorisk metode. Tanken om at perspektivet skal være nedenfra og opp, er det også konsensus om.⁸

Mikrohistorie er et felt i utvikling, og foreløpig ligger det som nevnt ingen klare definerte rammer.⁹ I denne oppgaven følger jeg prinsippet om å studere noe lite, for så å sette det inn i en større sammenheng. Det vil da innebære at jeg studerer hvalfangeren Ragnar Askjer og hva som var hans motivasjon for å dra på hvalfangst. Jeg har ingen ambisjon om å gi svar på noen «store historiske spørsmål», men vil forsøke å gi et bilde av 1950-tallets hvalfangere sin motivasjon og mentalitet, gjennom å legge frem Ragnar Askjers beretninger som et dyptgående eksempel. I tillegg til å være en mikrohistorisk tilnærming, kan min oppgave også sies å være av sosialhistorisk karakter, i og med at sosialhistorie deler mange av de samme egenskapene som mikrohistorie. Blant annet det å skrive «historie nedenfra» og at fokuset er på «vanlige» mennesker¹⁰, slik som for eksempel fabrikkarbeidere eller bønder, i stedet for kongelige eller andre personligheter av en mer offentlig fremtredende karakter.

Muntlige kilder

I forbindelse med mitt valg om å se på problemstillingen fra et mikrohistorisk perspektiv, var det å benytte en muntlig kilde for å belyse problemstillingen et innlysende valg. Min morfar Ragnar Askjer (1937) var med på fire hvalfangstekspedisjoner i tidsperioden 1954-1960, og det falt seg veldig naturlig å spørre han om han ville la seg intervju til dette prosjektet. Dette takket han ja til å være med på, og ved å gjennomføre et såkalt livsløpsintervju med fokus på hans liv som hvalfanger, ble hans beretninger hovedkilden for å kunne belyse problemstillingen gjennom et mikrohistorisk perspektiv. I forkant av intervjuet informerte jeg han om problemstillingen min og at motivasjon var et nøkkelord, slik at han fikk litt tid til å mimre tilbake til den aktuelle tiden. Det at hendelsene og tankene jeg vil vite mer om skjedde for rundt 60-70 år siden er selvfølgelig en utfordring. Etter så lang tid glemmer man fort mange detaljer. Der det har vært mulig har jeg derfor sjekket faktaopplysninger opp mot andre kilder. En annen utfordring ved å benytte seg av muntlige kilder er at intervjuobjektet kan komme med direkte løgner og halvsannheter. Dette kan skyldes at intervjuobjektet ikke husker så godt, men det kan også være at den som forteller, beskriver fortiden på en måte som er akseptabel for nåtiden han befinner seg. Dette gjelder da spesielt spørsmål som handler om

⁸ Kjelland et al. 2020: 25,26

⁹ Kjelland et al. 2020: 25

¹⁰ Myhre 2019

verdier og handlinger.¹¹ Dersom deler av min morfars motivasjon for å dra på hvalfangst hadde vært av grunner som i dag ikke anses som akseptable, enten av han selv eller som han kunne frykte han ville bli dømt for, ville han trolig ikke delt dette med meg. At en informant sjelden vil være fullt og helt objektiv i sine ytringer, kan utfordre reliabiliteten til innholdet, spesielt når det omhandler verdier og holdninger slik som det gjør i intervjuet av Askjer. Likevel vil jeg understreke at jeg har liten grunn til å stille meg kritisk til om Askjers beretninger er sanne.

Ved gjennomføringen av selve intervjuet la jeg til rette for at det skulle flyte mest mulig som en normal samtale. Grunnen til at jeg valgte denne tilnærmingen var at jeg så langt det var mulig ønsket å unngå at jeg la svar i munnen på intervjuobjektet mitt.¹² Ved å la samtalen flyte relativt fritt føler jeg at dette i stor grad ble unngått. Jeg skulle gjerne hatt mer tid til å gjennomføre i hvert fall ett intervju til, dette fordi jeg i løpet av mitt arbeid med bacheloroppgaven flere ganger har kommet over spørsmål jeg kunne stilt min morfar i ettertid av intervjuet. Dette har jeg dessverre ikke hatt anledning til, i og med at det tar svært mye tid å transkribere et intervju.

Med tanke på at hvalfangerne og tematikken rundt deres arbeidsvilkår ikke er blitt berørt i særlig stor grad av forskere, ser jeg på mitt intervju av Askjer som et viktig bidrag. Det begynner tross alt å bli lenge siden den siste hvalfangstekspedisjonen la fra kai. Det er av den grunn viktig å fange opp mest mulig informasjon fra de som selv har vært hvalfangere.

Aviser som historisk kilde

Aviser kan være nyttige både som beretning og levning. Som levning kan de være med på å gi et innblikk i den tidsperioden de ble laget og det samfunnet tidsskriftet var en del av.

Levninger kan ofte indirekte fortelle oss noe om fortiden den var en del av.¹³

Med tanke på beretningsaspektet kan man i aviser finne både førstehåndsberetninger eller øyevitneskildringer og andrehåndsberetninger. En førstehåndsberetning er informasjon gitt av en person som selv har opplevd en hendelse eller begivenhet. Andrehåndsberetninger er gjenfortellinger av hendelser eller begivenheter man ikke har vært til stede ved selv, men fått fortalt av noen som har vært det. Slike beretninger kan være svært nyttig for å fange opp

¹¹ Andresen et al. 2019: 84

¹² Andresen et al. 2019: 84

¹³ Melve & Ryymin 2018: 68

stemmer og meninger man ellers ikke ville blitt oppmerksom på. Og aviser er i mange tilfeller det eneste stedet man kan finne slike beretninger bevart.¹⁴

I forbindelse med denne oppgaven har jeg benyttet meg av aviser for å danne meg et bilde av samfunnets forhold til hvalfangst og hvalfangere. Jeg har funnet artikler som har tjent som både beretning og levning, og har brukt de deretter. Nasjonalbibliotekets avisdatabase og Aftenpostens historiske nettarkiv har vært svært gode hjelpemidler i jakten på relevante artikler og reportasjer. Jeg har valgt å bruke de to lokalavisene Sandefjords Blad og Tønsbergs Blad, samt den riksdekkende Aftenposten. Sandefjords Blad og Tønsbergs blad har jeg valgt fordi de er basert i Vestfold, og har vært nær samfunnet hvalfangerne var en del av. Av den grunn har de kunnet bidra med lokale reportasjer. Aftenposten har jeg valgt for å få fram at hvalfangsten ikke bare angikk Vestfold, men var av stor betydning for hele nasjonen.

Som med alle andre kilder historikere jobber med er det viktig å være kritisk i møte med de ulike kildene, dette gjelder kanskje spesielt for aviser da det ofte kan ligge en agenda bak. I Norge har det helt siden slutten av 1800-tallet og helt fram til 1980-tallet vært vanlig at tidsskrifter har vært mer eller mindre nært knyttet til politiske partier. I likhet med andre tekster vil teksten alltid være preget av skaperens subjektive meninger og følelser.¹⁵

I tidsperioden den moderne norske hvalfangsten utspilte seg, det vil si fra rundt 1900 til utpå 1960-tallet, var det ingen politiske partier som skilte seg ut på noen måte. Den norske politiske offentligheten sto i stor grad samlet bak den norske hvalfangstpolitikken.¹⁶

Den største forskjellen i omtalen av hvalfangerne finner man i tidsrommet før og etter andre verdenskrig. Det jeg har lagt merke til er at det blir brukt mye større ord om hvalfangerne i tiden før krigen, i forhold til etter, men dette fenomenet angår nok ikke bare hvalfangsten. Det er nok mer et resultat av at overdreven nasjonalisme og stolthet fikk seg en trøkk i løpet av krigen. Og at nasjonalistisk retorikk ikke lenger var like populært.

Kort om norsk hvalfangst etter 1905

Som en ny selvstendig nasjon var jakt på hval en av de viktigste næringene i Norge fra unionsoppløsningen i 1905 og utover. Hvalfangsten fikk sitt teknologiske og industrielle

¹⁴ Tjelmeland 2004: 114

¹⁵ Tjelmeland 2004: 117

¹⁶ Haugdahl 2013: 28

gjennombrudd på rundt samme tid som den norske kampen for selvstendighet.

Nasjonalfølelsen var sterk, og koblingen til den norske hvalfangsten kommer godt til syne i et utdrag fra en av Aftenpostens artikler om norsk hvalfangst fra 1931.¹⁷

*Det er som det skal være, Norge nr. 1 på havet, både i forhold til landets størrelse og folkemengde! Vårt vakre flagg vaier på alle hav og i alle havner verden over, og det norske sjøfolk bærer tradisjonen videre fra seilskibenes storhetstid! Den norske handelsflåte er kalt landets ryggrad, og med rette.*¹⁸

I Aftenpostens artikkel trekkes det paralleller mellom hvalfangst og vikingtokt, gjennom at Norges suksess til sjøs representerte en kontinuitet tilbake til vikingtiden.¹⁹ Den samme parallellen kom også til uttrykk i Sandefjord kommune sitt forrige kommunevåpen fra 1914 til 2017.²⁰ Begeistringen for hvalfangere i media og i samfunnet utenfor Vestfold oppstod først da hvalfangstindustrien fikk ett skikkelig løft på 1920- og 1930-tallet. Fram til den tiden hadde hvalfangere ofte blitt fremstilt som uskikkelige, forfyllede og lurvete.²¹ Fra å ikke ha et fullt så godt rykte, begynte hvalfangsten og hvalfangerne å få en viktig og ærefull plass i den norske kulturen. For Norge representerte hvalfangsten penger, arbeidsplasser, stolthet og makt.²²

Teknologiske nyvinninger var en av årsakene til at hvalfangsten nådde nye høyder på 1920- og 1930-tallet. Det som i størst grad var med å drive frem den teknologiske utviklingen var den ettertraktede hvaloljen, som ble utvunnet gjennom å koke hvalen, i all hovedsak hvalens spekk. Den første teknologiske nyvinningen som gjorde den moderne hvalfangsten mulig var oppfinnelsen av granatharpunen på 1860-tallet. Mannen bak var Svend Foyn fra Tønsberg. Hans oppfinnelse og overgangen til raskere skip, gjorde det mulig å felle selv de største hvalene.²³ Innovasjonen rundt den norske hvalfangstnæringen forble i Vestfold. Med hjelp av

¹⁷ Haugdahl 2013: 48-49

¹⁸ Aftenposten, 1931

¹⁹ Haugdahl 2013: 49

²⁰ Sandefjords kommunevåpen fra 1914 - 2017

²¹ Børresen 2012

²² Haugdahl 2013: 40

²³ Haugdahl 2013: 36, 40

Foyn sin granatharpun etablerte forretningsmenn og hvalfangstselskaper fra søndre Vestfold den moderne norske hvalfangsten i Sørishavet på starten av 1900-tallet.²⁴

Byene Sandefjord og Tønsberg med skogs- og landbruks kommunene i nærheten vokste frem som kjernen av den nye hvalfangstindustrien. I de to byene ble det startet flere bedrifter som leverte spesialprodukter til hvalfangstnæringen, noe som var med på å sysselsette store deler av befolkningen i den sydlige delen av Vestfold. Også på skipene som dro ut til Sørishavet var den store majoriteten hjemmehørende i Vestfold. Hvalfangstens ekspansjon på slutten av 1920-tallet gjorde at den store økonomiske krisen som rammet i starten av 1930-tallet ikke forårsaket på langt nær like mye skade i Vestfold som i resten av landet. Den ettertraktede hvaloljen som ble produsert av de norske hvalfangstselskapene førte til at store verdier fant veien til befolkningen i Vestfold.²⁵

Helt fra Svend Foyns oppfinnelse av granatharpunen har hvalfangsten satt dype spor i Vestfold. Den sesongbaserte næringen var med å påvirke politikk, økonomi og ikke minst kultur. De politiske og økonomiske aspektene rundt næringen har blitt nøye gjennomgått av forskere, men de sosiale forholdene rundt hvalfangsten er ikke blitt studert i særlig stor grad. Hvalfangerne og deres familier måtte tilpasse sitt levesett og familieliv etter hvalfangstnæringens betingelser, noe som påvirket hele samfunnets mentalitet og kultur.²⁶

Hvalfangerne og motivasjonen

Arbeidet som hvalfangerne måtte utføre var både krevende og utmattende. Etter dagens krav til helse, miljø og sikkerhet (HMS) hadde ikke hvalfangernes arbeidsplass kommet godt ut.²⁷

Arbeidsoppgavene var farlige, noe som førte til at det var

²⁴ Hvalfangstmuseet u.å.

²⁵ Hvalfangstmuseet u.å.

²⁶ Hvalfangstmuseet u.å.

²⁷ Wang 1950 – 1960. Bildet til høyre er fra kjøttplan på FLK Pelagos, tatt en gang mellom 1950 – 1960.

flere arbeidsrelaterte ulykker og dødsfall hvert år. Den moderne hvalfangsten foregikk i tillegg i all hovedsak i Sørishavet, i områdene rundt Antarktis.²⁸ Det var altså farlig arbeid i ett ugjestmildt miljø langt hjemmefra. Hva var med på å motivere de som valgte å ta hyre i hvalfangsten? Etter min gjennomgang av tidligere forskning på fagfeltet sitter jeg med inntrykket av at dette ikke er forsket nok på. Også hvalfangstmuseet i Sandefjord har bemerket dette, og har i årene som kommer intensjoner om å ha mer fokus på hvalfangerne og deres arbeidsvilkår og motivasjon.²⁹

Robert Lalla har et kapittel der han er litt innom temaet motivasjon. Han mener at det mest sannsynlig var mange ulike grunner til at man dro ut på hvalfangst, men at muligheten til å tjene gode penger var i en særstilling.³⁰ Ifølge min morfar Ragnar Askjer (1937) som selv var ute på hvalfangst i årene 1954-1960 var den økonomiske delen en viktig grunn, men det var også tradisjon og eventyrlyst. Det var noe han hadde sett for seg at han kom til å gjøre helt fra han var liten gutt.³¹

Eventyrlyst og tradisjon

I oppveksten så han hvalfangerne komme hjem brune og friske, med nye biler og masse penger. Askjer vokste opp på en liten gård i tidligere Ramnes kommune nå en del av Tønsberg kommune. Ramnes er og var et lite og kupert distrikt dominert av jordbruk og skogsdrift. I tillegg til den økonomiske delen var det også eventyrlysten, og søken etter spenning som var en stor pådriver for å ta hyre i hvalfangsten. Ved å dra ut på hvalfangst i Sydishavet fikk man mulighet til å dra innom eksotiske plasser slik som blant annet øya Curacao utenfor kysten til Venezuela, Durban i Sør-Afrika og Las Palmas på Kanariøyene. På disse ulike stedene fikk man ofte mulighet til å kjøpe varer som det var svært vanskelig å oppdrive i Norge, så slike forsyninger var gjerne til stor begeistring for de som ventet på dem hjemme i Norge. Å være borte fra hjemland og familie i seks måneder eller mer var en av faktorene ved hvalfangsten som var det vanskeligste ifølge Askjer, så for at det skulle være verdt bryet å dra ut måtte den økonomiske gevinsten være god.³²

Følgende sitat illustrerer en stemningsrapport ved hvalfangernes hjemkomst:

²⁸ Lalla 2003: 100

²⁹ Hvalfangstmuseet u.å.

³⁰ Lalla 2003: 100

³¹ Askjer 1937

³² Askjer 1937

«*Temmelig presis klokken 20 søndag aften kunne Tønsberg-kokeriet «Pelagos» la ankrene gå på Husøyflaket efter årets vellykkede fangstsesong i Antarktis. Det var 251 mann om bord og flere tusen ventende inne på Husøy, på bryggen og på strendene rundt. Et slikt folkehav og en slik bilpark har tidligere ikke vært sett på de kanter. Ikke bare familier og pårørende var tross opp, men også en hel del skuelystne som tok opplevelsen som et stemningsfullt ledd i påskefeiringen.*»³³

Som man kan se ut ifra Tønsbergs Blad sin reportasje fra hvalfangernes hjemkomst i 1957, var dette som en høytid å regne selv for de som ikke hadde noen kjente om bord, noe som tyder på at hvalfangsten ikke bare betydde mye for de som var direkte involvert, men også for samfunnet som en helhet. I likhet med hvalfangernes motivasjon, var nok økonomi også en viktig faktor i forbindelse med samfunnets syn på hvalfangsten. For de relativt fattige innlands- og jordbrukskommunene i Vestfold var hvalfangsten av stor betydning. Som et eksempel vil jeg trekke frem Andebu kommune sitt kommunebudsjett fra 1929. Andebu kommune befinner seg i hjertet av Vestfold og har ingen naturlig forbindelse til verken sjøen eller skipsfart. Kommunens totale budsjett var på 180 000 kroner, som etter dagens kurs, blir syv millioner kroner.³⁴ Av disse ble 70 000 kroner, ca. 2,8 millioner kroner omregnet til dagens kurs, betalt som kommuneskatt av bønder og bondesønner som hadde vært ute på hvalfangst. Nærmere 40 % av kommunens budsjett kan altså spores tilbake til hvalfangsten. I tillegg til å komme lokalsamfunnet til nytte rent økonomisk, var hvalfangsten også årsak til at arbeidsledigheten var meget lav.³⁵ Den moderne hvalfangstens suksess og tilhørende økonomiske gevinst var en tydelig kilde til stolthet. Det kommer klart frem i skolebestyrer Asphaug sin 17. mai-tale fra 1929:

*Vore kjendte gutter ute i det fremmede, sjøfolk og fangstfolk, vor tids vikinger, seiler Norges flag længst syd og længst nord, og som i den gamle vikingetid seiler de enorme skatter hjem til landet.*³⁶

I talen til Asphaug finner man ikke bare spor av stolthet, men også et utsagn som hevder at hvalfangerne er med å videreføre den norrøne tradisjonen med å dra ut i verden, for så å komme tilbake med store rikdommer. Hvalfangsten kan ses på som en nasjonal tradisjon som strekker seg langt tilbake i tid. Samtidig kan den også ses på som en lokal tradisjon som fikk

³³ Tønsbergs Blad 1957: 1

³⁴ Norges Bank 2014

³⁵ Lalla 2003: 190

³⁶ Sandefjords Blad 1929: 1

sin start på 1900-tallet, med den første hvalfangstekspedisjonen som la ut på vei mot Sørishavet. For Askjer sitt vedkommende var også det å kombinere jordbruk og hvalfangst en sterk tradisjon der han vokste opp. Ifølge Lalla var det i innlandskommunene Lardal, Andebu og Ramnes denne yrkeskombinasjonen hadde sin høyeste forekomst.³⁷

Lønnssystemet

På en sesong tjente man ifølge Askjer rundt 12 000 kroner. Lønningen hvalfangerne fikk var avhengig av hvor mange hval som ble skutt og hvor mye hvalolje som ble produsert. Det spilte også en stor rolle hvilket yrke og ansvarsområde man hadde om bord på skipet.³⁸ Ifølge Norges Bank sin priskalkulator er 12000 norske kroner (NOK) fra 1955 i dag verdt rundt 190 000 NOK.³⁹ Gjennomsnittlig lønn per normalårsverk i 1955 lå på 10 670 NOK.⁴⁰ Som omregnet til dagens kurs blir omtrent 170 000 NOK.⁴¹ Det er enkelt å forstå det økonomiske aspektet ved motivasjonen når man ser på disse tallene. I tillegg til at de tjente godt foregikk hvalfangsten på vinterhalvåret. For de som var bønder passet dette svært godt. Ekspedisjonen la som regel fra kai i starten av november og var ofte tilbake igjen i løpet av april måned.⁴²

Hvor godt en hvalfanger tjente hang sammen med hvilken type arbeid han utførte. Deres arbeid var meget differensiert, det vil si at det var en mengde ulike roller som skulle fylles.⁴³

Man hadde blant annet trankoker, kjøttkoker, graskoker, presskoker og hartmannkoker. Dette var bare stillingene som skulle ta seg av koking av hvalen. Man hadde også en rekke mer allmenn kjente stillinger med alt fra pølsemaker til kjemiker med assistent.⁴⁴ I 1954 dro Askjer som da var 17 år, på hvalfangst

³⁷ Lalla 2003: 111

³⁸ Askjer 1937

³⁹ Norges Bank 2014

⁴⁰ Statistisk sentralbyrå 2020

⁴¹ Norges Bank 2014

⁴² Askjer 1937

⁴³ Wang 1950 – 1960. Opparbeiding av hval på FLK Pelagos en gang mellom 1950 – 1960.

⁴⁴ Tønnesen 1969: 88,89

for første gang, med skipet FLK Pelagos. Hans stilling om bord på skipet var «huker», «hukern's» oppgave var å feste vaiere i skinnet der «skjærerne» kuttet i hvalen, slik at skinnet og spekket ble dratt av. Det var en av de verre jobbene man kunne ha som hvalfanger, både med tanke på betaling og oppgaver. De verste jobbene falt ofte på de som var ferske og uerfarne i yrket.⁴⁵

Hvalfangstselskapenes lønssystem baserte seg på hovedsakelig to deler, part og hyre. Hyren var den fastsatte og stabile delen av lønnen. Den ble utbetalt hver måned og var avtalt på forhånd.⁴⁶ Det var som regel av disse pengene man brukte på diverse ting når man en sjelden gang la til kai.⁴⁷ Partsdelen av lønnen fikk man utbetalt på slutten av sesongen, når man var kommet tilbake til Norge igjen. Parten var også den delen av lønnen som var en variabel, parten baserte seg på hvor mye hvalolje som ble produsert. Desto mer olje som ble produsert, jo mer tjente hver enkelt hvalfanger. Hvor høy andel man fikk av parten hang sammen med hvilken stilling man hadde. Det samme gjorde hyren, lønnen sto i stil til hierarkiet om bord på hvalbåten.⁴⁸ Hvalskytteren hadde høyeste statusen, og fikk best betalt. Hvor god skytteren var hadde mye å si for både hvalfangstselskapet og hvalfangerne selv, men som Lalla presiserer var det også viktig at alle involverte gjorde sitt ytterste i arbeidet med å utvinne den verdifulle oljen.⁴⁹ Ifølge Askjer ble det ikke sett særlig positivt på unnasluntrere og latsabber. Alle måtte gjøre sine oppgaver så effektivt og raskt som mulig, fra det tidspunktet hvalen var skutt hastet det med å bearbeide hvalkadaveret. Dersom hvalen ble liggende for lenge, risikerte man at kvaliteten på oljen ikke ble god. Dette fikk så innvirkning på partsdelen av lønnen.⁵⁰

En tredje faktor som hadde påvirkning på lønnen, var hvor mye overtid man jobbet. På FLK Pelagos jobbet Askjer 12 timers skift, fra seks om morgenen til seks om kvelden. Stort sett jobbet man hele uken, fra mandag til søndag.⁵¹

Risiko

Man kan trekke flere paralleller mellom den norske petroleumsindustrien i dag og hvaloljeindustrien på 1900-tallet. Begge næringene har blant annet innbrakt enorme summer

⁴⁵ Askjer 1937

⁴⁶ Lalla 2003: 101

⁴⁷ Askjer 1937

⁴⁸ Lalla 2003: 101-102

⁴⁹ Lalla 2003: 102

⁵⁰ Askjer 1937

⁵¹ Askjer 1937

til den norske stat. Likevel kan man finne noen tydelige forskjeller på disse to næringene når det kommer til arbeidernes rettigheter. En av forskjellene kommer tydelig frem om man studerer hvor mye oppmerksomhet arbeidsvilkårene har fått i de forskjellige næringene. Ifølge historiker Einar Wexelsen er det oppsiktsvekkende hvor lite litteratur og forskning som har fokusert på tematikken rundt hvalfangernes arbeidsvilkår. Han tror en mulig årsak til dette er at hvalen og de miljørelaterte sidene ved hvalfangsten har overskygget hvalfangerne og deres liv.⁵²

Askjer fikk som «huker» smertelig erfare hvor farlig og risikofylt livet som hvalfanger kunne være. En fatal hendelse som holdt på å koste Askjer livet, skjedde da han var med på å dele hodet til en spermhval i to. Askjer sin oppgave var å feste en klo i spermhvalhodet, slik at man kunne bruke en vinsj til å knekke hvalens hode. Han som styrte vinsjen ga for mye gass, noe som gjorde at kloen mistet grepet og slo ut i en bue. Kloen traff Askjer i ansiktet. Legen om bord på skipet sa at dersom han hadde stått bare en centimeter nærmere hadde han garantert vært død. Askjer kom i fra ulykken med en kraftig hjernerystelse, knust kinnbein, flere tenner slått ut og en nese som lå klistret fast bortover kinnet. Ulykken fikk også konsekvenser for hvor mye Askjer tjente denne første sesongen.⁵³

Det er ingen tvil om at hvalfangeryrket var et farefullt og risikabelt yrke, og allerede første gangen han reiste ut med FLK Pelagos fikk Askjer erfare risikoen. Ettersom at Askjer ble friskmeldt av legen før de kom tilbake til Norge, fikk han ingen erstatning for skadene han ble påført i ulykken med kloen. Det medførte at han ikke kunne søke erstatning da han var kommet hjem. I ettertid er han av den oppfatning av at han egentlig skulle ha fått erstatning, men at hvalfangstselskapet gjorde det de kunne for å unngå å måtte betale et erstatningskrav. I årene etter ulykken tenkte ikke Askjer noe på erstatning, det er noe han har sett i lys av dagens moderne krav til arbeidsplasser og arbeidsrelaterte skader. Mentaliteten til Askjer og de andre hvalfangerne var preget av at man sto til ansvar for seg selv og dersom man skadet seg var det selvforskyldt. Ifølge Askjer var det heller ikke noe særlig stas å ligge i sykelugaren i flere uker, han ville aller helst opp på bena og jobbe igjen.⁵⁴ Den samme mentaliteten har Wexelsen funnet i sine intervjuer med tidligere hvalfangere. Videre funderer Wexelsen på om

⁵² Wexelsen 1993: 139; i Basberg, Wexelsen & Ringstad: 1993

⁵³ Askjer 1937

⁵⁴ Askjer 1937

denne mentaliteten og tilnærmingen til arbeidet var en nødvendig egenskap hvalfangerne måtte ha med tanke på datidens manglende velferdsordninger.⁵⁵

Til tross for ulykken og skadene, var ikke Askjers motivasjon til å dra ut på hvalfangst borte. Under sin andre sesong ute var han beinkutter. Det gikk ut på å kutte bein, kverne bein, for så å koke de.⁵⁶ Askjer kunne minnes hvor sleipt og glatt dekket på båten var. Dekket

var av tre og fullstendig tilgriset av blod og olje, på grunn av det det strenge tidsskjemaet var det ikke tid nok til å vaske det vekk. Rundt omkring på dekk var det store kummer som gikk ned til digre kjeler med kokende olje. Disse hullene var det ikke noen form for rekkverk rundt. Hvalfangerne gikk med piggsko, men dersom man falt kunne man fort skli ned i en koke. Askjer var til stede en gang dette skjedde, en gutt fra Hamar skled og falt nedi. Koken var riktignok tom og uten olje, men den var stekende varm. Han ble hentet opp relativt fort ved hjelp av en vaier med krok. Ifølge Askjer hadde han mistet hansken på den ene hånda, resultatet av det var at huden løsnet fra hånden og oppover armen. Sett bort i fra armen syntes gutten å være forholdsvis uskadd, men det skulle vise seg å ikke stemme. Han levde bare et par timer til, den varme luften han hadde pustet inn hadde svidd i stykker lungene.⁵⁷

Ifølge Askjer er det helt utrolig at det ikke skjedde flere ulykker og at det gikk så bra som det gjorde, spesielt når det ble mørkt og dampen fra hvalkadaveret og kokene skygget for lyskasterne, var det vanskelig å bevege seg sikkert rundt. Mindre skader var det derimot mye av, slik som kutt fra kniver og vaiere. De som fikk slike kutt oppsøkte sjeldent legen for å få behandling, det kunne ifølge Askjer bli sett på som et tegn på svakhet, dersom man stadig vekk gikk til legen. Ubehandlete kutt og rifter i fingrene resulterte ofte i betennelse og det man kalte «spekkfinger». Problemet med at hvalfangere fikk «spekkfinger» ble, ifølge Askjer,

⁵⁵ Wexelsen 1993: 146; i Basberg, Wexelsen & Ringstad: 1993

⁵⁶ Wang 1950 – 1960. Bildet til høyre viser beinkuttere i aksjon på FLK Pelagos en gang mellom 1950 – 1960.

⁵⁷ Askjer 1937

i stor grad løst ved at legen satte ut et førstehjelpsskrin, slik at man kunne behandle skaden selv.⁵⁸

På spørsmålet om hvilke tanker han gjør seg om sin tid som hvalfanger i dag, svarer Askjer at det var jo ålreit å ha vært med på, men det hadde kanskje holdt med en sesong. For det var litt av et kjøp og en tøff tid. Været var ikke med å gjøre det noe bedre heller. Ved flere anledninger var Askjer og resten av mannskapet sikre på at båten kom til å gå ned. Og når det blåste kaldt og surt mens de jobbet på dekk ble de stive av størknet hvalblod i ansiktet og på resten av kroppen. Ifølge Askjer var ikke dette det mest utrivelige med jobben som hvalfanger, det verste startet når de var på vei hjem igjen. Da skulle hele tredekket rives opp og kastes på sjøen. Lukten av råttent kjøtt, og stanken av gammelt blod og fett, slo ut fra det gamle tredekket da det ble plukket ifra hverandre. Tredekket var det, ifølge Askjer, forholdsvis fort gjort å bli ferdig med. Det var vaskinga av båten som tok lang tid. Hele båten var helt tilsmurt av blod og fett. For å få båten ren ble det brukt et sterkt etsende vaskemiddel, det var ikke noe problem for de som gikk og sprøytet det ut. De hadde på fullt verneutstyr, alle andre derimot måtte gå med kost og skrubbe uten noe som helst form for beskyttelse. Dersom man fikk det på huden, fikk man umiddelbart etseskader og sår.⁵⁹

Hva satt man igjen med etter slitet og farene?

Hvalfangeryrkets lønn lå på et betydelig høyere nivå enn hva som var vanlig i andre sammenlignbare yrker. Økonomi var helt klart en viktig faktor for de som valgte å bli med til Sørishavet, men hva ble pengene brukt til?

Ifølge Lalla var det hovedsakelig fire ulike anvendelsesmåter lønnen som regel ble brukt på. Den første måten var å sløse bort pengene på flyktige gleder slik som prostituerte, alkohol og andre forlystelser. Også forbruksvarer slik som mat og klær faller inn under denne første kategorien. I den andre kategorien faller de som brukte penger på gårdsdriften sin. Dette kan da innebære å kjøpe inn for eksempel nye landbruksmaskiner og/eller flere dyr. Den tredje måten kunne innebære å spare opp midler for å kjøpe større og dyrere ting, slikt som hus eller bil. Den fjerde og siste måten var å enten spare opp penger for å kjøpe seg et gårdsbruk eller eventuelt utvide det man hadde, dersom man allerede eide en gård. I de fleste tilfeller ville det nok være en slags blanding av disse kategoriene, i noen tilfeller alle fire.⁶⁰

⁵⁸ Askjer 1937

⁵⁹ Askjer 1937

⁶⁰ Lalla 2003: 172

Ifølge Askjer var det mange av hans kollegaer som brukte betydelige summer på alkohol. Det var ikke uvanlig å bruke lønna på å drikke seg fra sans og samling. Spesielt på øya Curacao, på vertshuset Camp Allegro kunne det gå store summer på piker og vin. Det var også de som holdt seg til sjømannskirken i Willemstad på samme øy, og sparte pengene til de kom hjem. Askjer var en av de sistnevnte, og kan med det plasseres i Lalla sin tredje kategori. I 1958 kjøpte han en ny Volkswagen Type 1 for 12 000 kroner, som blir omtrent 170 000 kroner etter dagens kurs.⁶¹ Bil var ikke allemannseie på den tiden, snarere tvert imot.⁶² I Norge var det bilrasjonering helt fram til høsten 1960, så dersom man ville gå til innkjøp av en slik bil måtte man ha kjøpetillatelse, en tillatelse som i hovedsak var forbeholdt de som trengte bil i forbindelse med jobb, slik som for eksempel leger og handelsreisende. Tyske Volkswagen Type 1 var i 1958 regnet for å være en meget flott bil på norske veier, der de fleste bilene i den norske bilparken på 1950-tallet for øvrig var av merkene Škoda, Moskvitch og Volvo. Årsaken til den store mengden øst-europeiske og svenske biler skyldtes norske myndigheters handelsavtaler med Tsjekkoslovakia, Sovjetunionen og Sverige.⁶³

Livet som hvalfanger var som vi har sett utvilsomt risikabelt og utmattende, men det ga også som nevnt tidligere mulighetene til å tjene mye penger. I tillegg til å tjene en god slump penger hadde Askjer også fått erfaring innenfor snekkeryrket under ekspedisjonene, da det var behov for snekkerarbeid på båten både på veien til fangstfeltet og på hjemveien. Det var også snekkeryrket som til slutt ble Askjer sin hovedgeskjeft, både mellom sesongene og etter at han sa seg ferdig med hvalfangst.⁶⁴

Innen den tiden da Askjer bestemte seg for å legge sin hvalfanger-karriere på hylla, hadde han selv fått oppleve å være en av de solbrune hvalfangerne med ny og fin bil, sånn som dem han hadde beundret i oppveksten. Han fikk på flere måter oppleve de tingene som hadde motivert han til å dra ut på hvalfangst. Etter fire sesonger, i 1960, la Askjer hvalfangeryrket på hylla. Innen den tiden hadde han spart opp en betydelig sum med penger. Hans opprinnelige plan og ønske var å bruke pengene til å kjøpe seg et lite gårdsbruk. Som tidligere nevnt vokste Askjer opp på en gård i Ramnes, og siden han hadde en eldre bror, hadde han ingen rett på å overta gården han vokste opp på. Dermed var han tidlig innstilt på at han skulle kjøpe seg sin egen gård.⁶⁵

⁶¹ Norges Bank 2014

⁶² Askjer 1937

⁶³ Lange 2020

⁶⁴ Askjer 1937

⁶⁵ Askjer 1937

Askjer sin eldre bror, Herman, hadde i likhet med Askjer også vært med på hvalfangst i fire sesonger, bare at Herman var ute noen år tidligere. Hermans pengebruk faller inn under Lallas fjerde kategori, i og med at han brukte sine oppsparte midler til å kjøpe seg enda en gård. Dette var som nevnt også Askjer sin plan, å kjøpe seg en gård og i hvert fall jobbe litt innen jordbruk ved siden av snekkeryrket. Slik ble det derimot ikke. I 1963 kjøpte Askjer seg tomt på Eik, som ligger omtrent tre kilometer nord for Tønsberg. Samme år gikk han i gang med å bygge seg hus, og tok ikke opp lån før han begynte på husets annen etasje.⁶⁶

De to brødrene Herman og Ragnar Askjer brukte pengene de fikk fra hvalfangsten på to forskjellige måter. Den eldre broren, Herman Askjer, brukte pengene sine på gård, og representerer på den måten en kontinuitet. Ragnar Askjer selv ble del av en modernisering, som innebar at store deler av befolkningen tok farvel med gårdsliv og bygder, for å flytte til byer og forsteder. Til tross for at mange flyttet på seg ga ikke dette noe utslag på de ulike regionenes innbyggertall. Tendensen var at det meste av flyttingen skjedde lokalt. Flere og flere slo seg ned i tettbebygde strøk i sin gamle kommune eller, som Askjer gjorde, bosette seg i nærheten av sin regions sentrum, som for Askjer var Tønsberg.⁶⁷

Avslutning

Denne bacheloroppgavens ambisjon har vært å belyse ulike aspekter ved motivasjonen til hvalfangerne på 1950-tallet gjennom en mikrohistorisk analyse. Livet som hvalfanger var som vi har sett risikabelt og krevende, noe som har vært viktig å få fram tydelig i forbindelse med problemstillingen min.

Gjennom min mikrohistoriske tilnærming på spørsmålet om hva som motiverte menn på 1950-tallet til å dra ut på hvalfangst, har det kommet frem at tradisjon og økonomi var sentrale faktorer som lå til grunn for motivasjonen. Der Askjer vokste opp var det en sterk tradisjon for å kombinere jordbruk og hvalfangst, og på den ene siden ser vi at Askjer fulgte den lokale tradisjonen med å dra på hvalfangst. Samtidig kan vi også se et tradisjonsbrudd, i og med at han valgte å ikke kjøpe gård slik som han i utgangspunktet hadde tenkt.

Askjer brukte pengene han tjente på hvalfangsten til å bygge et solid grunnlag for livet sitt. I form av kjøp av både bil, tomt, og hus. Kjøpet av bilen Volkswagen Type 1 på den tiden, kan sies å ha vært forbeholdt medlemmer av de høyere samfunnslagene av samfunnet. Askjer vokste opp på et lite gårdsbruk, med det han selv omtalte som en på den tiden «middels»

⁶⁶ Askjer 1937

⁶⁷ Lange 2015

økonomi. Hans deltagelse i hvalfangsten, med de gode fortjenestemulighetene den hadde, gjorde at han allerede i ung alder hadde bil, hus og bare ett lite boliglån.

Sist, men ikke minst handlet også motivasjonen, som Askjer sa, om eventyrlyst og en ungdommelig søken etter spenning.⁶⁸

Kilde og litteraturliste

Litteraturliste

Andresen, A, Rosland, S., Ryymin, T. & Skålevåg, S. (2019). Å gripe fortida: innføring i historisk forståing og metode (2. utg., p. 238). Samlaget.

Basberg, B. L., Wexelsen, E., Ringstad, J. E. (1993). Whaling and history: perspectives on the evolution of the industry. Sandefjordmuseene. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008010904042

Børresen, D. I. (21. mars 2012). Norsk hvalfangst i Afrika. *In the wake of colonialism*. Universitet i Bergen. <https://www.uib.no/en/rg/colonialtimes/77838/norsk-hvalfangst-i-afrika>

Haugdahl, M. & Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet Institutt for tverrfaglige kulturstudier. (2013). Fornuft og følelser?: forståelser og forvaltning av hval og hvalfangst (Vol. 2013:123, p. 290). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Det humanistiske fakultet, Institutt for tverrfaglige kulturstudier. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu->

⁶⁸ Askjer 1937

[xmlui/bitstream/handle/11250/244197/624421_FULLTEXT01.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://hdl.handle.net/11250/244197/624421_FULLTEXT01.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Hvalfangstmuseet (u.å.) Oversikt over hvalfangstens historie. Hentet 29.04.2022 fra <https://vestfoldmuseene.no/utforsk/oversikt-over-hvalfangstens-historie/>

Jacobsen, E. (2003) Hvalfangsteventyret: *På sporet av en tapt storhetstid*. Cicero Grafisk AS, Tønsberg

Johnsen, A., O. & Tønnessen, J., N.: Den moderne hvalfangst historie, Oslo/Sandefjord 1959-1970.

Kjelland, Krøvel, H., Teige, O., & Kaveh, C. (2020). Mikrohistorie. Museumsforlaget.

Lalla, R. (2003) Bønder i Antarktis: *Hvalfangst og landbruk 1925-1940* [Doktorgradsavhandling]. Norges Landbrukshøgskole. https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/2430216/2003-33_Robert%20Lalla_%28I%c3%98R%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lange, E. (2020, 5. november). «Bilismen slår gjennom». Universitet i Oslo. <https://www.norgeshistorie.no/velferdsstat-og-vestvending/1811-bilismen-slar-gjennom.html>.

Lange, E. (2015, 25. november) «Flukten fra landsbygda». Universitet i Oslo. <https://www.norgeshistorie.no/velferdsstat-og-vestvending/1802-flukten-fra-landsbygda.html>.

Melve, L. & Ryymin, T. (2018). Historikerens arbeidsmåter (p. 239). Universitetsforl.

Myhre, J., E. (2019, 8. mars). «Sosial- og samfunnshistorie». Universitet i Oslo. <https://www.norgeshistorie.no/studere-fortid/historie/2052-sosial-og-samfunnshistorie.html>.

Tjelmeland, H. (2004) i *Pressehistoriske skrifter*, bd.3. Oslo. Norsk pressehistorisk forening 2004. Sidespenn 114 – 130.

Tønnesen, J., N. (1969) Den moderne hvalfangsts historie: opprinnelse og utvikling. 3 D. 2: Verdensfangsten 1883-1924 1914-1924: den pelagiske fangst: 1924-1937. Norges hvalfangstforbund. Sandefjord. <https://www.nb.no/items/bb8b07ce7d8248a36568b36b83a34ac4?page=99&searchText=den%20moderne%20hvalfangsts%20historie>

Kildeliste

Skriftlige kilder

Aftenposten. (1931, 22. August). «Sydishavets dronning». S. 16.

<https://eavis.aftenposten.no/aftenposten/83536/16/?gatoken=dXNlc9pZD0xMDU2MTk2MyZ1c2VyX2lkX3R5cGU9Y3VzdG9t&query=sydishavets+dronning>

Norges Bank. (2014, 12. juni). Priskalkulator.

<https://www.norges-bank.no/tema/Statistikk/Priskalkulator/>

Nasjonalbiblioteket. (2021) Aviser. <https://www.nb.no/search?mediatype=aviser>

Retriever. (2021) News Archive. https://app-retriever-info-com.galanga.hvl.no/services/archive?languageCategory=lang_NO%2Clang_SE

Sandefjords blad. (1929, 18. mai). «Blidt eller haardt, du er vort, du er fremtidens land». S. 1.
<https://www.nb.no/items/3bbf71a1c56010c0d50ba0bab4710686?page=0&searchText=%22vort%20tids%20vikinger%22>

Statistisk sentralbyrå. (2020) Historisk statistikk – Nasjonalregnskap. Hentet 25.04.2022 fra
<https://www.ssb.no/a/histstat/aarbok/ht-0901-lonn.html>

Tønsbergs blad. (1957, 23. april). «Rene folketoget til Husøy for å hilse «Pelagos»-hvalfangerne velkommen». S. 1.
<https://www.nb.no/items/d957fbb2fb096d03897c5fffece196f2?page=0&searchText=pelagos>

Muntlige kilder

Ragnar Askjer (født 1937). Samtale (9. mars 2022, Tønsberg) mellom Ragnar Askjer og Eirik Stokke.

Bilder

Sandefjords kommunevåpen. 1914- 2017. Hentet fra <https://sandefjordby.no/om-sandefjord-by/>

Wang (1950-1960) Fra kjøttplan (fotografi). På hvalfangst med kokeriet Pelagos (sted). Hvalfangstmuseets fotosamling.

<https://mediaarkiv.vestfoldmuseene.no/fotoweb/archives/5029-Alle-bilder-Vestfoldmuseene/Indekserte%20bilder1/Fotostation%20opplasting/Fs.20393.tif.info>

Wang (1950-1960). Opparbeiding av hvalen (fotografi). Hvalfangst med flytende kokeri Pelagos (sted). Hvalfangstmuseets fotosamling.

<https://mediaarkiv.vestfoldmuseene.no/fotoweb/archives/5029-Alle-bilder-Vestfoldmuseene/Indekserte%20bilder1/Fotostation%20opplasting/Fs.20591.tif.info>

Wang (1950-1960). Beinsaga i arbeid (fotografi). På hvalfangst med kokeriet Pelagos (sted). Hvalfangstmuseets fotosamling.

<https://mediaarkiv.vestfoldmuseene.no/fotoweb/archives/5029-Alle-bilder-Vestfoldmuseene/Indekserte%20bilder1/Fotostation%20opplasting/Fs.20382.tif.info>

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave i historie

SA523-O-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	29-04-2022 00:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	13-05-2022 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 SA523 3 O 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Naun:	Eirik Stokke
Kandidatnr.:	421
HVL-id:	586893@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7274
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei